

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1934 kl. 6 e. m.

*Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 3 i
anledning av väckt motion angående nedbringande av
vissa kostnader vid väg- och broarbeten.*

I en inom andra kammaren väckt, till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 75, har herr *De Geer* m. fl. hemställt, att riksdagen ville besluta hos Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning huruvida och i vad mån kostnaderna för planläggning, kostnadsberäkning och kontroll vid väg- och broarbeten kunde nedbringas utan att därvid kravet på effektivitet och planmässighet behövde minskas.

Motionärerna hava i motionen, bland annat, anfört, att stora besparingar sannolikt skulle kunna åstadkommas genom omarbetande av vissa gällande taxor, genom anlåtande i vissa fall av billigare men ändock fullt kompetenta arbetskrafter, genom utförande av planer och kostnadsberäkningar först då de verkliga behövde utföras o. s. v.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, varjämte Svenska vägstyrelsernas förbund beretts tillfälle att yttra sig.

Utskottet skall här nedan lämna ett kortfattat sammandrag av innehållet i ovannämnda yttranden.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som förklarar vissa vägmästare behöriga att i vederbörande vägdistrikt verkställa enklare slag av förrättningar och den 3 juli 1930 utfärdat anvisningar angående upprättande av arbetsplaner för väg- och broarbeten, framhåller, att inom vägingenjörkretsar hävdats den uppfattningen, att med hänsyn till de stora fordringar, som numera ställas på vägbyggandet, några förenklingar i undersökningsarbetet icke lämpligen borde ske utan snarare vore skärpta fordringar i berörda avseende önskvärda. — I de fall, då styrelsen ansett nödvändigt att anordna platskontroll för vissa slag av arbeten, hade i görligaste mån för ändamålet icke förordnats dyrare arbetskrafter än som erfordrats för en betryggande kontroll. Någon sänkning av de fordringar, som styrelsen uppställt i avseende å platskontroll vid pålnings-, betonggjutnings- och dylika arbeten vid brobyggnader, torde ej vara möjlig. I fråga om kostnaderna för uppgörande av arbetsplaner och detaljrönningar till brobyggnad framhålles, att det är av vikt, att ersättning för arbetsplan utginge med sådant belopp, att för dess uppgörande fullt kompetent förrättningsman kan förvärfvas, ej minst ur synpunkten av att arbetsplanen ligger till grund för bestämmande av statsanslag till vederbörande företag. Av skäl bl. a. att styrelsen med stöd av vunnen erfarenhet på ifrågasvarande område saknade anledning att föreslå ändrade bestämmelser i taxan för förrättningar, som verkställas av tjänstemännen vid den statliga värgoga-

nisationen i länen m. m., kunde några åtgärder i besparingssyfte beträffande såväl själva upprättandet av arbetsplaner för väg- och broföretag som kontroll av dylika arbeten icke nu lämpligen vidtagas. Besparingar torde däremot, såsom i motionen angivits, kunna åstadkommas genom att planer och kostnadsberäkningar upprättas först, då de verkligen behövde utföras. För undvikande av att onödiga kostnader drabba vederbörande vägingressenter, bör förordnande för upprättande av arbetsplan icke utfärdas i andra fall än då planerat företag förväntades komma till utförande inom en ej alltför avlägsen framtid. Arbetsplan behöver ej heller under alla förhållanden upprättas i och för vägs intagande i föreslagen flerårsplan, utan kan detta grundas på överslagsberäkningar.

Styrelsen avstyrkte motionen med hänsyn till av styrelsen anförda skäl samt enär slutförandet av 1931 års väg- och brosakkunnigas arbete, avseende verkställande av utredning beträffande möjliga åtgärder till vinnande av rationell ekonomisering i fråga om väg- och brobyggnader jämte i samband därmed stående spörsmål, borde avvaktas.

Svenska vägstyrelsernas förbund har återoppat en redan år 1932 till chefen för kommunikationsdepartementet gjord framställning angående förenklat och förbilligt förfarande vid projektering av vägar. Förbundet ansåge, att ett väsentligt förenklat förfarande vid behandlingen av en vägfråga borde, utan men för frågans sakliga bedömning och behandling, kunna tillämpas. Härigenom skulle avsevärda besparingar kunna göras. Förbundet syftade närmast på undersökningsförrättningar och undersökningsförslag. Olika alternativa vägsträckningar bleve ofta föremål för undersökning, ehuru en van vägman många gånger kunde avgöra det ena eller andra alternativets företräden och nackdelar utan på marken utförd detaljstakning. I fråga om rätt till undersökning av alternativlinjer syntes dock på senare åren en viss återhållsamhet ha kunnat iakttagas från länsstyrelsernas sida, en återhållsamhet, som dock torde kunna avsevärt utvecklas. Då ofta en lång tid förflöte mellan en undersökning och den tidpunkt, då vägen slutligen komme till utförande, hade i regel eller åtminstone ofta fordringarna i fråga om de tekniska bestämmelserna skärpts. Utförda undersökningar vore ofta ofullständiga. Grundundersökningar och fastställandet av t. ex. grus- eller stenförekomster försumrades o. dyl., vilket i hög grad inverkade på kostnadsberäkningarnas tillförlitlighet. Förslag, särskilt beträffande alternativa sträckor, som ofta ersattes efter kilometer, vore, då man tagit alltför lätt på uppgiften, av föga värde, och det på uppgörandet av desamma offrade arbetet och nedlagda kostnaderna i många fall till ingen nytta. — Under senare år, eller sedan den nya vägorganisationen genomförts, torde också en viss känsla för betydelsen av ovan angivna synpunkter hava gjort sig gällande, ity att undersökningsförrättaren ibland ej förordnats förrän vägens byggande kunde med visshet förutses. I fråga om ödebygdsvägar hade ett förenklat förfarande tillämpats utan att — såvitt för förbundet vore känt — medföra några olägenheter. Till grund för 3-årsplanerna låge ej heller alltid numera fullt utarbetade förslag och syntes alltså här ett steg i rätt riktning vara taget. Enligt förbundets mening borde projekteringsförfarandet förenklas och förbilligas, bl. a. genom slopandet av en stor del onödigt detaljarbete. Endast en uppskattning av en vägs byggnadskostnader per meter borde göras. Denna uppskattning kunde i övervägande antalet fall och med hjälp av befintligt kartmaterial göras av en erfaren vägman, sedan han gått över linjen ett par gånger. Dock vore härmed ingalunda förbundets mening, att allt utarbete skulle slopas. En grundlig och kanske t. o. m. grundligare okulärbesiktning än hittills skett av den erfarna vägmannen vore nödvändig, och efter denna okulärbesiktning skulle uppskattning av kostnaden göras. Enligt förbundets mening borde de samlade kostnaderna

för förslags uppgörande nedbringas och frågan härom upptagas till allsidig prövning beträffande vissa tekniska detaljer vid vägarbeten och pågående omarbetning av väglagen.

I sitt över förevarande motion nu avgivna yttrande har vägstyrelsernas förbund vidhållit vad det sålunda tidigare uttalat i fråga om kontrollen. Förbundet har därjämte framhållit, att vissa undersökningar (exempelvis grundundersökningar för broar) borde göras ännu noggrannare än som i regel för närvarande vore fallet. Med den sakkunskap, som numera funnes inom vägorganisationen, torde en tillräckligt noggrann kostnadsuppskattning i många fall kunna ske vid nya projekt. Beträffande åter kontrollen, vore frågan härom av vida ömtåligare slag, dock framhölls, att mindre dyrbar kontroll utan fara kunde anordnas vid enklare brobyggen o. s. v. Förbundet ansåge det i hög grad önskvärt, att en utredning åstadkommes i det av motionärerna angivna syftet.

För egen del vill *utskottet* anföra följande:

Att understundom väghållarnas berättigade intressen av största möjliga sparsamhet icke tillbörligt beaktats lär vara svårt att förneka. Vissa förhållanden — om de också lyckligtvis ej kunna anses typiska för landet i sin helhet — synas ha varit förtjänta av uppmärksamhet och rättelse. Detta gäller såväl arten och omfattningen av vissa planläggnings- och kontrollarbeten som ock därmed förenade kostnader. I sistnämnda avseenden saknar utskottet material för bedömande, huruvida sådana förhållanden råda, att något ingripande erfordras utöver vad länsstyrelser och andra myndigheters rätt till granskning av kostnadsberäkningar o. dyl. erbjuder. Såsom i de åberopade yttrandena erkänts, hava förhållandena på hithörande område visat stadig tendens till förbättring. Till en sådan finnas också flera förklaringar. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sitt utlåtande påvisat åtskilliga förenklingar och förbättringar, som vidtagits i den riktning, motionärerna angivit. Utvecklingen på hithörande område har också arbetat för dylika. Sedan genom 1930 års författning vägstyrelserna ålagts att själva i första hand bära kostnaderna för undersökning av nya vägar, har en tydligt ökad återhållsamhet kunnat konstateras med anordnandet av dylika. Utskottet kan ej frigöra sig från den känslan att motionärerna i övervägande grad bygga på ogynnsamma erfarenheter från gången tid.

Den tveksamhet, utskottet hyser i fråga om lämpligheten av den föreslagna utredningen, vinner ökad styrka, om hänsyn toges till de åtgärder, som redan för närvarande planeras från flera skilda håll. Utskottet tänker därvid särskilt på såväl 1931 års väg- och brosakkunniga som det till innevarande års riksdag framlagda väglagförslaget. I direktiven vid tillsättandet den 5 juni 1931 av nyssnämnda sakkunniga anförde chefen för kommunikationsdepartementet, att det vore av största vikt, att de tekniska grunder, som tillämpades vid planläggning och utförande av väg- och broföretag, vore så avvägda, att arbetena icke droge större kostnader än som i varje särskilt fall vore erforderligt med hänsyn till vägens uppgift och de anspråk å dess beskaffenhet, som därav för- anleddes, eller med andra ord, att företagen bleve utförda på ett rationellt och ekonomiskt sätt. För vinnande av detta syfte erfordrades normerande regler,

vilka samtidigt med att de främjade enhetlighet och standardisering för särskilda typer, möjliggjorde nödig anpassning efter förhållandena i varje särskilt fall och därmed så långt görligt vore tillgodosåge kravet på förenkling och förbilligande. Den ifrågavarande utredningen skulle icke blott innefatta en förnyad granskning av gällande tekniska bestämmelser beträffande väg- och brobyggnader utan fastmera avse en allmän undersökning rörande olika spörsmål, som för en rationell ekonomisering i fråga om väg- och brobyggnadsföretag kunde vara av vikt. Det program, som således förelagts de sakkunniga, är, som framgår av det återgivna, synnerligen omfattande, och något formellt hinder synes ej möta för de sakkunniga att vid fullgörandet av sitt uppdrag beakta så gott som samtliga de önskemål, motionärerna framfört. De sakkunnigas utlåtande torde komma att avgivas inom en icke alltför avlägsen framtid — en del därav möjligen inom den allra närmaste tiden — och utskottet håller i likhet med vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen därutinnan anfört för lämpligt, att utredningsresultatet avvaktas, innan man skrider till vidare åtgärder.

Det nu framlagda förslaget till väglag innehåller vissa bestämmelser, vilka, om de antagas, med stor sannolikhet komma att bidra till minskande av risken för att onödiga och alltför kostbara vägprojekt framläggas. I berörda lagförslag föreslås ett tillvägagångssätt vid framläggandet av förslag till nya väganläggningar, som synes erbjuda starka garantier mot de missförhållanden, som tidigare kunna hava rått och ännu till äventyrs här och var kunna råda och på vilka motionärerna tagit sikte. En avsevärd del av motionärens önskemål torde därför bliva tillgodosedda om det nu framlagda väglagsförslaget genomföres. Utskottet ser intet skäl att föregripa detta riksdagens beslut härutinnan.

Med hänsyn till vad utskottet här ovan anfört, får utskottet därför hemställa,

att ifrågavarande motion, nr 75, icke måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd.

Stockholm den 16 mars 1934.

Å utskottets vägnar:

OTTO WALLÉN.

Närvarande: herrar Wallén, Jacobsson, Hällgren, Fält, Johansson i Djurnäs, Hansson i Vännäsby, Englund, Nilsson i Steneberg*, Gustafson i Dädesjö* och von Seth.

* Ej närvarande vid utskottets justering.

Stockholm 1934. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.